

Yvonne Hirdman

Professor i Historia

1988 skrev Yvonne Hirdman begreppet genus i en artikel om något hon kallade genussystemet – teoretiska reflektioner kring kvinnors sociala underordning. Hon lanserade därmed begreppet *genus*. (från engelskans *gender*)

Manliga och kvinnliga könsorgan är något man föds med, genus är det man formas till via kulturen, språket och själva tänkandet. Segregeringen mellan män och kvinnor upprätthålls av båda könen, genom något vi kan kalla för ett slags genuskontrakt, där man och kvinna får sig tilldelat olika platser, sysslor och egenskaper

En strategi för förändring är att söka sanningen bakom myterna och slå hål på fördomar om vad som är "manligt" och "kvinnligt". Genom att bryta segregeringen kan också den "manliga normen" ifrågasättas.

Yvonne Hirdman föddes 1943 och tillhörde den privilegierade minoritet av flickor som tog studenten. Hon föddes i en ekonomiskt fattig, men intellektuellt rik familj, varför det var självklart att döttrarna fick studera. 1968 tog Hirdman sin fil kand, hade två barn, och skiljde sig. Sex år senare disputerade hon med sin avhandling *Sveriges Kommunistiska Parti 1939-1935*. Doktorandseminarierna upplevde hon som en plåga för att hon inte vågade yttra sig. Det gick så långt att hon inte läste texterna inför seminariemötena för att slippa frustrationen över att ha någon bra idé, någon kritik, och sen inte våga säga den. Det var männen som talade i församlingen, och hon fick erfara hur talande kvinnliga kollegor blev utsatta för förlöjliganden. Med tystnaden slapp man hånas, känna svetten och höra sin egen hjärtklappning.

Efter disputationen blev det tillfälliga projekt för Hirdman, hon var freelance och hade både forskar och författaruppdrag. Trots detta blev försörjningen hård varpå Hirdman utbildade sig till undersköterska för att alls kunna betala hyran.

Kate Millets *Sexualpolitiken* blev den bok som kom med andra vågens kvinnorörelse som bidrog till att respekten för manliga auktoriteter började naggas i kanten, och som fick Hirdman att omvärdera sina gamla manliga förebilder. Det var i början på 70-talet, Hirdman blev medlem i grupp 8, och var med och startade Forum för kvinnoforskning på universitet. Kvinnoforskningen tog fart, konferenser, kongresser och olika kvinnoforsksammanhang växte sig starkare och förgrenade sig. Hirdman hade hittat sin plats och sitt sammanhang inom vetenskapen.

I början av 80-talet anställdes hon vid universitetet som forskarassistent efter att ha överklagat att tjänsten gått till en mindre meriterad man. Institutionen mötte henne med misstänksamhet, och hon kände sig exkluderad i kollegiala diskussioner. Än värre skulle det bli när hon sökte en professur i kvinnohistoria i Göteborg. Birgitta Jordansson (forskare vid Göteborgs universitet) har analyserat Hirdmans tid i Göteborg som ett utmärkt exempel på hur manliga härskartekniker fungerar. De gjorde allt för att utesluta henne och såg till att hon aldrig blev en i gruppen på institutionen. Tydligt var *det* viktigare än att föra vetenskapen framåt. 1992 lämnade Hirdman in sin avskedsansökan.

Sedan dess har Yvonne Hirdman varit verksam vid Arbetslivsinstitutet och på Stockholms universitet som professor i historia. För genusvetare är hon ett begrepp och till efterkommande generationer har hon gett nya verktyg att fortsätta "rita om kartan".

Eva Bolin